

בראשית פרק נ: פטירת יעקב ופטירת יוסף

מבוא

פרק נ' הוא הפרק שחותם את ספר בראשית. הפרק סוגר את פרשיית יוסף ואחיו ובו מסופר כיצד הקרע המשפחתי הגדול נאחה. הפרק הזה גם פותח את הסיפור הלאומי של הגלות במצרים, סיפור שיתואר בהרחבה בספר שמות.

שאלה מכוונת למידה

- א. מדוע מתארת התורה באריכות מרובה את שלבי האבל על יעקב?
- ב. מה ניתן ללמוד על יחסי יוסף ואחיו מתיאור האבל?

מותו של יעקב וקבורתו

הקדמה

בפרק מט לאחר שיעקב סיים לברך את בניו - כל בן וברכתו, הוא מצווה (צוואה) את בניו לא לקבור אותו במצרים אלא בארץ כנען, במערת המכפלה אשר בחברון. במקום ששם קבורים אברהם ושרה, יצחק ורבקה, ושם קבורה אשתו לאה. הפרק מסתיים בפטירת יעקב, בפסוק:

בראשית מט, לג

וַיִּכַּל יַעֲקֹב לְצוֹת אֶת בְּנָיו וַיֹּאמֶר רְגְלִי אֶל הַמַּטָּה וַיִּגְוַע וַיֹּאמְרוּ אֵל עֲמִי:

פרק נ' פותח במילוי צוואתו של יעקב ע"י יוסף ואחיו. האבל על מותו של יעקב מתרחש בשלושה שלבים:

בראשית נ

שלב ראשון: שבעים ימי אבל במצרים

- (א) וַיִּפֹּל יוֹסֵף עַל פְּנֵי אָבִיו וַיִּבְדֹּךְ עָלָיו וַיִּשָּׁק לוֹ:
 - (ב) וַיֵּצֵא יוֹסֵף אֶת עֵבְדָיו אֶת הַרְפָּאִים לְחַנֹּט אֶת אָבִיו וַיַּחְנְטוּ הַרְפָּאִים אֶת יִשְׂרָאֵל:
 - (ג) וַיִּמְלְאוּ לוֹ אַרְבָּעִים יוֹם כִּי כֹן יִמְלְאוּ יְמֵי הַחֲנֻטִים וַיִּבְכּוּ אֹתוֹ מִצְרַיִם שְׁבַע יָמִים יוֹם:
- שלב שני: מסע לווייה לארץ כנען ששיאו ב"גורן האטד" ("אבל מצרים")
- (ד) וַיַּעֲבְרוּ יְמֵי בְּכִיתוֹ וַיִּדְבֹּר יוֹסֵף אֶל בֵּית פְּרַעֲהַ לֵאמֹר אִם נָא מִצָּאתִי חֵן בְּעֵינֶיכֶם דַּבְּרוּ נָא בְּאָזְנֵי פְרַעֲהַ לֵאמֹר:
 - (ה) אָבִי הִשְׁבִּיעַנִי לֵאמֹר הִנֵּה אֲנֹכִי מֹת בְּקִבְרֵי אֲשֶׁר פָּרִיתִי לִי בְּאֶרֶץ כְּנַעַן שְׁמַח תִּקְבְּרֵנִי וְעַתָּה אֲעֲלֶה נָא וְאֶקְבְּרָה אֶת אָבִי וְאָשׁוּבָה:
 - (ו) וַיֹּאמֶר פְּרַעֲהַ עֲלֶה וְקַבֵּר אֶת אָבִיךָ כַּאֲשֶׁר הִשְׁבִּיעַךָ:
 - (ז) וַיַּעַל יוֹסֵף לְקַבֵּר אֶת אָבִיו וַיַּעֲלוּ אֹתוֹ כֹּל עֲבָדָיו פְּרַעֲהַ זָקְנֵי בֵיתוֹ וְכֹל זָקְנֵי אֶרֶץ מִצְרַיִם:
 - (ח) וְכֹל בֵּית יוֹסֵף וְאָחִיו וְבֵית אָבִיו רַק טַפָּם וְצִאֲנָם וּבְקָרָם עֲזָבוּ בְּאֶרֶץ גִּשׁוֹן:
 - (ט) וַיַּעַל עִמּוֹ גַם רָכָב גַּם פָּרָשִׁים וַיְהִי הַמַּחֲנֶה כְּבָד מְאֹד:
 - (י) וַיָּבֵאוּ עַד גֵּרֹן הָאֶטֶד אֲשֶׁר בְּעֶבֶר הַיַּרְדֵּן וַיִּסְפְּדוּ שָׁם מִסְפַּד גָּדוֹל וְכָבֵד מְאֹד וַיַּעַשׂ לְאָבִיו אֲבָל שְׁבַע יָמִים:
 - (יא) וַיִּרְא יוֹשֵׁב הָאֶרֶץ הַכְּנַעֲנִי אֶת הָאֲבָל בְּגֵרוֹן הָאֶטֶד וַיֹּאמְרוּ אֲבָל כְּבֵד זֶה לְמִצְרַיִם עַל כֹּן קָרָא שְׁמָח אֲבָל מִצְרַיִם אֲשֶׁר בְּעֶבֶר הַיַּרְדֵּן:

שלב שלישי: הקבורה בארץ ישראל

- (יב) וַיַּעֲשׂוּ בְנָיו לוֹ כֹּן כַּאֲשֶׁר צִוָּה:
- (יג) וַיִּשְׂאוּ אֹתוֹ בְּנָיו אֶרְצָה כְּנַעַן וַיִּקְבְּרוּ אֹתוֹ בְּמַעְרַת שְׂדֵה הַמַּכְפֵּלָה אֲשֶׁר קָנָה אַבְרָהָם אֶת הַשְּׂדֵה לְאַחֲזֵת קֶבֶר מֵאֵת עֶפְרָן הַחֲתָי עַל פְּנֵי מִמְרָא:

החניטה, והמספד והאבל

יוסף מצוה את רופאי מצרים **לחנוט את אביו**. חניטה היא שיטת קבורה מצרית עתיקה, שמטרתה שימור הגוף. אין איסור מן התורה לחנוט את המת. תהליך החניטה נמשך **ארבעים יום**, ולאחר מכן נוספו עוד **שלושים יום** לבכי, סה"כ **שיבעים יום** של אבלות במצרים. החניטה ושאר הפעולות שהמצרים עושים ליעקב, מצביעים על כך שמותו של יעקב עורר תגובת אבל כבדה במצרים.

1. עיין בפסוקים א-יג, וענה:

א. צטט והסבר **בלשונך**, חמישה דברים שמצביעים על כך שמותו של יעקב עורר תגובה של **אבל כבד** על מצרים.

הסבר	ציטוט
המצרים חונטו את יעקב, חניטה זה לא דבר שעשו לכל אדם שמת במצרים אלא רק לאנשים מכבודים.	א.
	ב. "וַיִּכְּפוּ אֹתוֹ מִצְרַיִם שְׁבַע יָמִים" (ג)
המצרים עורכים ליעקב לוויה מלכותית רבת משתתפים: עבדי פרעה כולל הזקנים שבהם וזקני מצרים הלווה כוללת גם רכב, פרשים ומחנה מצרי גדול.	ג.
	ד. "וַיִּבְאוּ עַד גֵּרֹן הָאֶטֶד אֲשֶׁר בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן וַיִּסְפְּדוּ שָׁם מִסְפַּד גָּדוֹל וַיִּכְבְּדוּ מְאֹד וַיַּעַשׂ לְאָבִיו אֲבֵל שְׁבַעַת יָמִים" (י)
האבל הכבד שהמצרים ארגנו בגורן האטד היה כל כך עוצמתי, שהשאר רושם על עמי האזור עד כדי כך שהם נתנו שם למקום "אבל מצרים".	ה.

שלב ראשון: שבעים ימי אבל במצרים

בראשית נ, ג	
וַיִּמָּלְאוּ לוֹ אַרְבָּעִים יוֹם כִּי כָן יִמָּלְאוּ יְמֵי הַחַיִּים וַיִּכְּפוּ אֹתוֹ מִצְרַיִם שְׁבַע יָמִים:	
רש"י	רד"ק
ויכבו אתו מצרים שבעים יום - לפי שבאה להם ברכה לרגלו שכלה הרעב, והיו מי הנילוס מתברכין.	וַיִּכְּפוּ אֹתוֹ מִצְרַיִם שְׁבַע יָמִים - וכל אותן הימים בכו אותו המצריים לכבוד יוסף ¹ .

2. עיין בפסוק ג, ובדברי רש"י והרד"ק, וענה:

א. לפי כל פירוש, מה הסיבה שהמצריים התאבלו במשך זמן כה רב (שיבעים יום) על מותו של יעקב?

ב. מה ההבדל בין הפירוש של רש"י לפירוש של רד"ק.

¹ הרד"ק בפירושו מביא טעם נוסף שדומה לפירוש שהובא ברש"י: "ולדברי רבותינו ז"ל בכו אותו גם לכבודו, לפי שנפסק הרעב בעבורו".

שלב שני: מסע לווייה לארץ כנען ששיאו באבל ב"גורן האטד" ("אבל מצרים")

לאחר תום האבל במצרים רצה יוסף למלא את הבטחתו ליעקב אביו ולהביאו לקבורה במערת המכפלה (ברי' מז, כט-לא). לשם כך פונה יוסף לפרעה ומבקש את רשותו. פרעה נעתר לבקשת יוסף, והוא יוצא לדרך עם אחיו ובית אביו ורבים מאנשי מצרים, הנשים והטף נשארים במצרים. ליעקב נערכת הלווייה מלכותית רבת משתתפים: משפחת יעקב, עבדי פרעה כולל הזקנים שבהם וזקני מצרים. ההלווייה מגיעה עד לארץ ישראל, לעבר הירדן למקום שנקרא "גורן האטד", ושם קורה הדבר המפתיע הבא:

בראשית נ, יא

וַיָּרָא יוֹשֵׁב הָאָרֶץ הַכְּנַעֲנִי אֶת הָאֵבֶל בְּגֵרָן הָאֲטָד וַיֹּאמְרוּ אֵבֶל כְּבֹד זֶה לְמִצְרַיִם
עַל כֵּן קָרָא שְׁמָהּ אֵבֶל מִצְרַיִם אֲשֶׁר בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן:

חזקוני

...יושבי ארץ סיחון ועוג ראו את האבל בגורן האטד, בארץ כנען.

3. האבל ב"גורן האטד" היה הוא כל כך עוצמתי שהדבר בא לידי ביטוי מעשי בשני דברים. מה הם שני הדברים?

בקשת יוסף לקבור את אביו בארץ כנען

בראשית נ

(ד) וַיַּעֲבְרוּ יָמַי בְּכִיתוֹ וַיְדַבֵּר יוֹסֵף אֶל בֵּית פְּרֹעַה לֵאמֹר אִם נָא מִצְאָתִי חֹן בְּעֵינֵיכֶם דַּבְּרוּ נָא בְּאָזְנֵי פְרֹעַה לֵאמֹר:
(ה) אָבִי הִשְׁבִּיעַנִי לֵאמֹר הִנֵּה אָנֹכִי מֵת בְּקִבְרִי אֲשֶׁר כָּרִיתִי לִי בְּאָרֶץ כְּנַעַן שְׁמָהּ תִּקְבְּרֵנִי
וְעַתָּה אֲעֲלֶה נָא וְאֶקְבְּרָה אֶת אָבִי וְאָשׁוּבָה:

4. מה ניתן ללמוד מכך שמצד אחד המצריים מארגנים מסע לווייה מלכותי ומפואר לאביו של יוסף, ומצד שני יוסף אינו פונה ישירות לפרעה בבקשה לצאת ממצרים, אלא הוא מתחנן לאנשים המקורבים לפרעה שידברו עם פרעה על כך שיאפשר לו לקבור את אביו בארץ כנען?

שלב שלישי: הקבורה במערת המכפלה

בני יעקב ממלאים את צוואת אביהם וקוברים את יעקב בארץ כנען, בחברון במערת המכפלה:

בראשית נ

(יב) וַיַּעֲשׂוּ בָנָיו לוֹ כֵּן כַּאֲשֶׁר צִוָּה:
(יג) וַיִּשְׂאוּ אֹתוֹ בָּנָיו אֶרְצָה כְּנַעַן
וַיִּקְבְּרוּ אֹתוֹ בְּמַעְרַת שְׂדֵה הַמְּכַפְלָה אֲשֶׁר קָנָה אַבְרָהָם אֶת הַשְּׂדֵה לְאַחֲזֹת קֶבֶר מֵאֵת עֶפְרָן הַחֲתָן עַל פְּנֵי מִמְרָא:

5. מה הם שני ההבדלים בין מסע הלווייה המתואר בשלב השני לבין מסע הקבורה המתואר בשלב השלישי?

החשש של בני יעקב לאחר מותו של יעקב

הקדמה

סיפור מכירת יוסף הסתיים לכאורה בפרקים הקודמים עם התגלותו של יוסף לאחיו (פרק מ"ה) והמפגש המחודש של יוסף ויעקב (פרק מ"ו). בפסוקים שלפנינו נראה שלאחר מותו של יעקב צף ועולה סיפור המכירה והאחים חוששים מפני נקמתו של יוסף על המעשה.

שאלה מכוונת למידה

- מה עורר את חששם של האחים שיוסף מבקש לנקום בהם?
- מה מלמד החשש של האחים על מערכת היחסים בין האחים ליוסף?
- האם ידע יעקב כי האחים מכרו את יוסף? האם ציווה לפני מותו את הדברים שבפי האחים?
- מהי משמעות תגובתו של יוסף לדברי האחים?

החשש של אחי יוסף

בראשית נ

(טו) וַיִּרְאוּ אֶחָי יוֹסֵף כִּי מֵת אָבִיָּהֶם וַיֹּאמְרוּ לוֹ: יִשְׁטַמְנוּ יוֹסֵף וְהָשִׁיב וְהָשִׁיב לָנוּ אֶת כָּל הָרְעָה אֲשֶׁר גָּמְלָנוּ אֹתוֹ:
 (טז) וַיִּצְווּ אֶל יוֹסֵף לֵאמֹר אָבִיךָ צִוָּה לָפָנֶי מוֹתוֹ לֵאמֹר:
 (יז) כֹּה תֹאמְרוּ לְיוֹסֵף
אָנָּה שָׂא נָא פֶשַׁע אַחִיךָ וְחַטָּאתָם כִּי רָעָה גְמְלוּךָ, וְעַתָּה שָׂא נָא לְפֶשַׁע עַבְדֵי אֱלֹהֵי אָבִיךָ
 וַיִּבְדַּךְ יוֹסֵף בְּדַבְרָם אֵלָיו:
 (יח) וַיֵּלְכוּ גַם אֶחָיו וַיִּפְּלוּ לְפָנָיו וַיֹּאמְרוּ הִנְנוּ לְךָ לְעַבְדִּים: ...

רד"ק בראשית נ

(טו) ויראו - ראו שמת אביהם שהיה ירא אותו יוסף, ואמרו אולי מפני יראת אבינו נמנע יוסף מלהרע לנו. ועתה כיון שמת, יש לנו לחוש שלא ישיב לנו את כל הרעה אשר גמלנו אותו.
 (טז) ויצוו אל יוסף - צוו אל זקני בית פרעה או אל זקני העיר שיאמרו זה אל יוסף, כי אביו ציווה זה לפני מותו, שאחר מותו ידברו אל יוסף במצותו לשאת את עונם, כי בחייו ידע שלא ישמר להם עונם.

6. עיין בפסוקים טו-יז, ובדברי הרד"ק וענה:

- מה היה החשש של אחי יוסף אחרי שיעקב מת?
- מדוע החשש הזה התעורר רק לאחר מות יעקב?
- שאלת בקיאות:** היכן מצינו בספר בראשית חשש דומה?
- הסבר בלשונך, מה שהם שני הדברים שעשו אחי יוסף כדי לפייס את יוסף?

האם באמת יעקב ציווה שיוסף יסלח לאחיו?

השליחים של האחים מצטטים לפני יוסף את בקשת יעקב שיוסף יסלח לאחיו: "אָבִיךָ צִוָּה... כֹּה תֹאמְרוּ לְיוֹסֵף אָנָּה שָׂא נָא פֶשַׁע אַחִיךָ...". בעיון בפרקים הקודמים לא מופיע הציווי הזה של יעקב, אותו מצטטים האחים. ולכן נשאלת השאלה האם באמת יעקב ציווה שהדברים הללו יאמרו ליוסף או שמא האחים בדו זאת מליבם?
 כדי לענות על השאלה האם אכן באמת ציווה יעקב את הדברים הללו, יש לדון בשאלה מקדימה: האם בכלל ידע יעקב שהאחים מכרו את יוסף? או האם יעקב שיער את הדבר בליבו? שהרי אם נפרש שיעקב לא ידע בכלל על המכירה בוודאי שהוא לא יכל לצוות שלאחר מותו על יוסף יסלח לאחיו, ו**בוודאי** שהאחים בדו זאת בליבם. אך גם אם נפרש שיעקב ידע או חשד שהאחים מכרו את יוסף עדין **קיימת האפשרות** שהאחים בדו מליבם את הציווי.

7. שאלת חזרה על חומר שלמדנו:

- א. לפי הפירושים שלמדנו (רש"י בפרק מב, ורמב"ן בפרק מה), האם יעקב ידע שהאחים מכרו את יוסף?
- ב. מה הייתה ההוכחה של הרמב"ן לשיטתו?

מדוע האחים שיקרו?

רש"י

אָבִיךָ צָנָה - שינו בדבר מפני השלום, כי לא ציווה יעקב כן שלא נחשד יוסף בעיניו

8. ראינו שלפי רש"י, יעקב לפחות חשד באחים שהם מכרו את יוסף, למרות זאת לפי רש"י (ופרשנים נוספים) יעקב מעולם לא ציווה את בניו לומר ליוסף "שלא נא פשע אחיך וחסאתם".
- א. מדוע יעקב לא ציווה את יוסף שיסלח לאחיו ולא יעניש אותם?
 - ב. מדוע האחים שיקרו? (הסבר בלשונך את הכלל שמובא ברש"י).

☒ תורה לשמה, שס"ד (באילו אופנים מותר לשקר?)

שאלה: מצינו בעניין השקר שהוא חמור מאוד והוא מארבע כיתות וכו' ומצינו שנעשה בו היתר לפעמים שאמרו רז"ל "מותר לשנות מפני דרכי השלום"... והנה יזדמן כמה עניינים שהאדם יוכל לעשות להם היתר לשנות בהם ולתלות ההיתר משום דרכי השלום... על כן יגיד לנו מורנו אופנים אחרים (כללים) שיש בהם היתר לשנות כדי שנדע את הדרך אשר נלך בו ושכמ"ה.

תשובה: המצאות של אופנים שיש בהם היתר לא אעשה לכם מדעתי בדבר זה, ורק אביא לכם אופנים הנזכרים בתלמוד ואתם תלמדו מהם וזה החלי בעזר האל צורי וגואלי.

(לאחר דברי הפתיחה הללו המשיב מביא **כארבעים וחמישים** מקורות שבהם מסופר על מקרים שבהם הקב"ה בעצמו ואנשים צדיקים שינוי מפני השלום, ממקורות אלו ניתן ללמוד **עד כמה חשוב ומותר לשנות מפני השלום**, אך את התשובה שלו הוא מסיים כך:)

הרי סדרתי לכם שלחן מלא כמה אופנים בעניין השקר וגניבת דעת הנזכרים בדברי רז"ל **להיתרא**, ואתם תדקדקו בכל דבר ודבר ותלמדו דבר מתוך דבר **אך תשימו יראת ה' על פניכם לבלתי תעשו קולות חוץ מן השורה בדמיון דחוק...**

תגובת יוסף הראשונה

<p>בראשית נ, יז כֹּה תֹאמְרוּ לְיוֹסֵף אָנָּה שָׂא נָא פֶשַׁע אֲחִיךָ וְחַטָּאתָם כִּי רָעָה גְמְלוּךָ, וְעַתָּה שָׂא נָא לְפֶשַׁע עַבְדֵי אֱלֹהֵי אָבִיךָ וַיִּבֶן יוֹסֵף בְּדִבְרָם אֱלֹוֹ:</p>	
<p>מדרש בראשית רבה (ויחי פרשה קא) ויבן יוסף בדברם אליו - אמר: כך אחי חושדין אותי!!</p>	<p>רבי יוסף בכור שור ויבן יוסף - נתגלגלו רחמיו עליהם.</p>

9. בקשת האחים ממנו מביאה את יוסף לבכי: "ויבן יוסף בדברם אליו". מדוע התגובה של יוסף הייתה בכי? (כתוב בלשונך את שני הסברים)

תגובת יוסף השנייה

<p>בראשית נ (יח) וַיֵּלְכוּ גַם אֲחָיו וַיִּפְּלוּ לְפָנָיו וַיֹּאמְרוּ הִנְנּוּ לְךָ לְעַבְדִּים: (יט) וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם יוֹסֵף אֵל תִּירָאוּ כִּי הִתַּחַת אֱלֹהִים אָנִי: (כ) וְאַתֶּם חֲשַׁבְתֶּם עָלַי רָעָה אֱלֹהִים חֲשָׁבָה לְטָבָה לְמַעַן עֲשֶׂה כִּיֹּסֵף הָיָה לְהַחֲיִית עַם רַב: (כא) וְעַתָּה אֵל תִּירָאוּ אֲנֹכִי אֲכַלְכֵּל אֶתְכֶם וְאֶת טַפְכֶם וַיִּנְחַם אוֹתָם וַיְדַבֵּר עַל לֵבָם:</p>
--

10. בפסוק יח נאמר **שהדבר השני** שעשו האחים כדי לפייס את יוסף היה, שהם הציעו להיות העבדים שלו.
 א. מדוע האחים בחרו דווקא בעונש הזה?
 ב. כיצד הגיב יוסף לניסיון השני של האחים לפייס אותו? ציין שלושה דברים.

<p>רש"י בראשית נ, יט התחת אלוקים אני - שמא במקומו אני? בתמיה, אם הייתי רוצה להרע לכם, כלום אני יכול? והלא אתם כולכם חשבתם עלי רעה והקב"ה חשבה לטובה, והיאך אני לבדי יכול להרע לכם?</p>
--

11. עיין בפסוק יט-כ ובדברי רש"י, וענה:
 א. פסוק י"ט נאמר: "אַתֶּם חֲשַׁבְתֶּם עָלַי רָעָה אֱלֹהִים חֲשָׁבָה לְטָבָה". מהי המחשבה הרעה, ומהי המחשבה הטובה?
 ב. לפי רש"י, מדוע אם האחים חשבו לעשות רע ליוסף ואף עשו רע, הוא אינו יוכל להענישם?

הסיבתיות הכפולה

עקרון הסיבתיות הכפולה הוא עקרון יסודי אותו אנו מוצאים באירועים רבים בתנ"ך. הזכרנו את העקרון הזה כשתחלנו ללמוד את פרשת יוסף ואחיו, בשאלה מדוע יעקב שלח את יוסף לשאול בשלום אחיו בשכם (פרק לז). נחזור ונבאר את העקרון:

הסיבתיות הכפולה

העקרון נותן הסבר כפול - בשני מישורים בשאלה: מה הן הגורמים לאירועים מסוימים להתרחש?

- א. מישור אנושי-ארצי: הסבר שאירוע מסוים התרחש כתוצאה של סיבה ומסובב ארציים, אנושיים וטבעיים.
 ב. מישור אלוקי-רוחני: הסבר שאירוע מסוים התרחש כתוצאה מהתערבות אלוקית רוחנית וזה כחלק מתוכנית כללית של ה' לנהל מהלכים היסטוריים בעולם לפי רצונו.

12. כדי להפיג את חששותיהם של אחיו יוסף מסביר להם שהגעתו למצריים נובעת מהעיקרון של "הסיבתיות הכפולה". צטט בטבלה שלפניך והסבר את "הסיבתיות הכפולה" שבגללן יוסף הגיע למצרים?

הסבר	ציטוט	
	"אַתֶּם חֲשַׁבְתֶּם עָלַי רָעָה"	הסבר אנושי וארצי
		הסבר אלוקי רוחני

צדיקותו של יוסף

באירוע זה מתגלה צדיקותו וגדולתו של יוסף:

- (א) מבחינת בין אדם לחבירו - יוסף אינו מתכוון להתנקם באחיו, אדרבה הוא מתכוון להמשיך לדאוג לכל צורכם.
 (ב) מבחינת בין אדם למקום - יוסף מביע בדבריו את האמונה שלו בה', שכל מה שקרה זה מאת ה', ומודה לקב"ה על כך שהפך את מחשבתם הרעה לטובה.

ההבטחה והשבועה

בראשית נ

(כב) וַיֵּשֶׁב יוֹסֵף בְּמִצְרַיִם הוּא וּבֵית אָבִיו וַיְחִי יוֹסֵף מֵאָה וָעֶשְׂרִי שָׁנִים :

(כג) וַיָּרָא יוֹסֵף לְאֶפְרַיִם בְּנֵי שְׁלֹשִׁים גַּם בְּנֵי מְכִיר בֶּן מְנַשֶּׁה יְלָדוֹ עַל בְּרֶכְיִי יוֹסֵף :

(כד) וַיֹּאמֶר יוֹסֵף אֶל אָחָיו אֲנֹכִי מֵת

וְאֱלֹהִים פֶּקֶד יִפְקֹד אֶתְכֶם וְהֶעֱלָה אֶתְכֶם מִן הָאָרֶץ הַזֹּאת אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּע לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיַעֲקֹב :

(כה) וַיִּשָּׁבַע יוֹסֵף אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר פֶּקֶד יִפְקֹד אֱלֹהִים אֶתְכֶם וְהֶעֱלֶתְם אֶת עַצְמוֹתַי מִזֶּה :

(כו) וַיָּמָת יוֹסֵף בֶּן מֵאָה וָעֶשְׂרִי שָׁנִים וַיַּחְנֹטוּ אֹתוֹ וַיִּישָׂם בְּאֲרוֹן בְּמִצְרָיִם :

13. עיין בפסוקים כב-כו, וענה:

א. הסבר בלשונך את **ההבטחה** הנבואית שאמר יוסף לאחיו בפסוק כד?

ב. בפסוק כה נאמר "וַיִּשָּׁבַע יוֹסֵף אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל..." מה כוללת **השבועה**? (שני דברים)

ג. מתי ואיך קוימה השבועה? צטט והסבר. (היעזר בשמות יג, ויהושע כד)

מות יוסף

בראשית נ, כו

וַיָּמָת יוֹסֵף בֶּן מֵאָה וָעֶשְׂרִי שָׁנִים וַיַּחְנֹטוּ אֹתוֹ וַיִּישָׂם בְּאֲרוֹן בְּמִצְרָיִם :

יוסף נפטר בגיל 110. יוסף פתר את חלומות פרעה והפך למשנה המלך מצרים בגיל 30 (בראשית מא, מו) 9 שנים לאחר מכן יעקב הגיע למצרים, וחי בה 17 שנה (בראשית מז, כח), כלומר יעקב נפטר כאשר יוסף היה בן 56, ויוסף חי לאחר מכן עוד 54 שנה.

סיכום

מבחינה משפחתית - ספר בראשית מסתיים בכך שהקרע המשפחתי נאחה,

יוסף דואג לאחיו וכל בני יעקב הם עתה עם אחד.

מבחינה לאומית - ספר בראשית מסתיים שבני ישראל נמצאים בגלות מצרים

אך יש הבטחה אלוקית לגאולת עם ישראל ממצרים:

"וְאֱלֹהִים פֶּקֶד יִפְקֹד אֶתְכֶם וְהֶעֱלָה אֶתְכֶם מִן הָאָרֶץ הַזֹּאת אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּע לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיַעֲקֹב."

חזק חזק ונתחזק!